

جلو‌های نقض سلامت اجتماعی با جنگ‌شناختی و جرم‌انگاری آن در ایران

جمال بیگی^۱، فاطمه احدی^۲، سیدرضا احسان پور^۳ و مهدی عمانی^۴

چکیده

یکی از مهمترین مولفه‌های برقراری نظم و امنیت در هر جامعه و در نتیجه تضمین حقوق افراد آن، وجود سلامت اجتماعی است. به همین خاطر یکی از مهمترین وظایف دولت‌ها برقراری سلامت اجتماعی بوده و قوانینی را برای حفظ آن وضع نموده‌اند. ولی با وجود آن، در برخی اوقات افرادی با سوء استفاده از ضعف قوه تفکر و تشخیص افراد، با استفاده از ابزارهای جنگ‌شناختی و با القائات روانی سعی در نقض سلامت اجتماعی داشته و در نتیجه فضای جامعه را ملتهب و باعث ایجاد ناامنی و آشوب در جامعه می‌شوند. بنابراین هدف از این پژوهش، بررسی نقض سلامت اجتماعی به واسطه ابزارهای جنگ‌شناختی بوده که سیاست تقنینی ایران نیز در قبال آن بررسی خواهد شد. روش تحقیق در این پژوهش به صورت توصیفی و تحلیلی بوده و گردآوری اطلاعات نیز به صورت فیش برداری می‌باشد. نحوه انجام پژوهش کیفی بوده و یافته‌های تحقیق حاکی از این مطلب است که جنگ‌شناختی به عنوان ابزاری نو برای نقض سلامت اجتماعی بوده و بزهکاران از این طریق جامعه را به سمت و سوی بی‌نظمی و آشوب کشانده و باعث ایجاد ناامنی در جامعه می‌شوند که مقنن جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۹ با الحاق ماده ۵۰۰ مکرر به قانون مجازات اسلامی، رویکرد نوینی را برای مقابله با جنگ‌شناختی اتخاذ کرده و از این طریق توانسته است گامی درست برای برقراری نظم و حفظ سلامت اجتماعی شهروندان بردارد.

کلید واژگان
القائات روانی، سلامت اجتماعی، جنگ‌شناختی، کنترل ذهن، ماده ۵۰۰ مکرر

۱. دانشیار، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، مرکز تحقیقات حقوق، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران jamalbeigi@iau-maragheh.ac.ir

۲. استادیار گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران fateme_ahadi@iau-maragheh.ac.ir

۳. استادیار، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران ehssanpour@gmail.com

۴. پژوهشگر، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، مرکز تحقیقات حقوق، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران omanimehdi68@gmail.com

مقدمه

به دنبال شکست پی در پی و مداوم برنامه های دولت‌مردان آمریکایی و متحدان آنها برای دست یابی دوباره به ایران اسلامی، آنها برنامه های جدیدی را برای فروپاشی ایران اسلامی در پیش گرفته اند. یکی از این برنامه ها که در اتاق جنگ ناتو طراحی شده است، متلاشی کردن ایران از درون بوده و به همین خاطر است که با آگاهی از ضعف قوه تشخیص و قوه تفکر برخی از افراد سیاست جنگ شناختی را در پیش گرفته اند.

جنگ شناختی شکلی غیر متعارف از انواع چند گانه جنگ ها بوده که در آن با استفاده از ابزارها و مولفه های سایبری و فضای مجازی و با سوء استفاده از تعصبات ذهنی و تحریفات اندیشه و همین طور با اعمال تاثیرات منفی بر تصمیم گیری های افراد (Claverie & Cluzel, 2022) و با به دست آوردن قلوب و اذهان آنها، مانع تصمیم گیری های درست توسط آنها شده و قوه تمیز آنها را از بین می برند. (Reczkowski & Liz, 2022) این جنگ در حقیقت یکی از مهمترین و اصلی ترین عامل بی نظمی و آشوب در جامعه بوده و به واسطه کنترل ذهن افراد و تسلط بر آن محقق می شود. کنترل ذهن نوعی عملیات روانی بوده (عمانی و همکاران، ۱۴۰۱) که به ازدحام افکار مزاحم و در نتیجه ایجاد توهم منجر می شود. (Je Cho & et al, 2011) این توهومات باعث برانگیخته شدن احساسات، عواطف و افکار شده (Gloor & et al, 1982) و در نتیجه موجب اختلال در عملکرد مغز می شود. (Pugh, 2018) با اختلال در عملکرد مغز است که حق تصمیم گیری از فرد سلب می شود (Bighch, 1995) این عملیات که منجر به تفکر اجباری یا همان بردگی ذهنی می شود (عمانی و همکاران، ۱۴۰۱) نقض سلامت اجتماعی را سبب می شود. سلامت اجتماعی همان امکان داشتن قوه تمیز و تشخیص افراد می باشد که می توانند با تشخیص درست آماج حملات، مانع رسیدن دشمن به اهدافشان شوند.

با توجه به اینکه در سال ۱۴۰۱ جنگ شناختی توسط برخی گروه ها و فرقه ها در خارج از مرزهای ایران اسلامی طراحی و به داخل ایران هدایت شد، از همین رو چون در این پژوهش به بررسی این نوع از جنگ و نقض سلامت اجتماعی به واسطه آن پرداخته و جرم انگاری آن در ایران را بررسی خواهیم کرد به همین دلیل پژوهش حاضر دارای اهمیت و ضرورت می باشد. در همین راستا این پژوهش در صدد پاسخ به این سوال اصلی است که جنگ شناختی چه نوع جنگی است و چگونه می تواند باعث نقض سلامت اجتماعی شود و در این راستا جرم انگاری آن در ایران بررسی خواهد شد. لذا در این پژوهش تلاش بر این است که با روش توصیفی تحلیلی و با استفاده از ابزار کتابخانه ای چگونگی آن مورد بحث و بررسی قرار بگیرد. در این راستا اولاً به مفهوم شناسی جنگ شناختی و سلامت اجتماعی پرداخته و سپس رابطه آنها و چگونگی نقض آن بررسی و در نهایت جرم انگاری آن در ایران مورد مذاقه قرار خواهد گرفت.

موضوع پژوهش حاضر به طور مستقل و جامع در منابع پژوهشی مورد بحث قرار نگرفته ولیکن در خصوص مسائل

فرعی آن پژوهش‌هایی انجام گرفته و در قالب مقاله‌های علمی به رشته تحریر درآمده است. از جمله؛

رابرت رچکوفسکی^۱ و آندری لیس^۲ (۲۰۲۲) در مقاله خود تحت عنوان «چیستی جنگ شناختی و چگونگی تاب آوری دولت»^۳ بیشتر در ارتباط با مفهوم شناسی جنگ شناختی سخن گفته و فضای مجازی را از مهمترین ابزار آن بیان کرده اند، با این حال در ارتباط با آسیب های آن سخنی به میان نیاورده اند.

برنارد کلاوری^۴ و فرانسوا دو کلوزل^۵ (۲۰۲۲)، در مقاله خود تحت عنوان «جنگ شناختی ظهور مفهوم شناخت در میدان جنگ»^۶ جنگ شناختی را قدرتمند تر از جنگ سخت و نظامی معرفی کرده و می گویند که آماج این نوع از جنگ ها بیشتر افراد عادی و شهروندان معمولی دولت ها می باشند که با تسخیر قلوب و اذهان آنها می توانند به اهداف خود رسیده و سرزمینی را تسخیر کنند.

حسن محبوب عشرت آبادی و سعید شکوری مغانی (۱۴۰۱)، در مقاله خود تحت عنوان «جنگ شناختی مدرن: از شناخت در رزم تا عرصه جنگ شناختی» می گویند که دولت ها با برنامه ریزی های بلند مدت درباره ذهن و مغز افراد، برای تحقق جنگ شناختی در دو حوزه فردی و اجتماعی آماده می شوند که در صورت موفقیت آینده ای خطرناک را در پیش روی خواهیم داشت.

مهدی عمانی و جمال بیگی و بابک پور قهرمانی (۱۴۰۱)، در مقاله خود تحت عنوان «تفکر اجباری ناشی از فناوری هارپ؛ از تحریم فقهی تا لزوم جرم انگاری قانونی» جنگ شناختی را به عنوان جنگ اراده ها معرفی کرده و نتیجه آن را تفکر اجباری دانسته اند، همچنین آنها می گویند در عصر جدید که موسوم به عصر تکنولوژی می باشد، جنگ سرد جای خود را به جنگ اراده ها داده است.

با بررسی سوابق پژوهشی مشخص می شود که در تمامی نوشتارها و پژوهش های پیشین نویسندگان بیشتر در رابطه با مفهوم شناسی، عوامل و باید ها و نباید های گرایش به جنگ شناختی پرداخته اند ولی در هیچ کدام از آن ها از آسیب های این نوع از جنگ و سیاست دولت ها سخنی به میان نیاورده اند. از این لحاظ پژوهش حاضر با توجه به اینکه به آسیب های جنگ شناختی و سیایت تقنینی دولت ایران می پردازد می توان گفت که دارای نوآوری بوده و از اهمیت فراوانی برخوردار است.

1. Robert Reczkowski

2. Andrzej Lis

3. Cognitive Warfare: what is our actual knowledge and how to build state resilience?

4. Bernard Claverie

5. Francois Du Cluzel

6. Cognitive Warfare The Advent of the Concept of Cognitics in the Field of Warfare

مفاهیم نظری

در این قسمت از پژوهش و قبل از ورود به بحث نقض آسیب‌های اجتماعی و بررسی سیاست تقنینی ایران در قبل آن، آشنایی اجمالی با متغیرهای وابسته پژوهش به جهت آشناسازی مخاطبان و درک بهتر آن ضروری به نظر می‌رسد.

۱- جنگ شناختی

جنگ شناختی یا به تعبیر دیگر هک شناختی نوع پیشرفته تری از جنگ بوده که در عصر انقلاب سایبری، همه‌گیری اینترنت و فضای سایبری به اوج خود رسیده است. (ترابی، ۱۴۰۰) در این نوع از جنگ شهروندان عادی مخاطبین اصلی جنگ بوده (یاری، ۱۴۰۰) و مهاجمان با هدف قرار دادن قوه شناخت افراد عادی و تاثیر گذاری در نگرش‌ها، باورها و عقاید آنها، به اهداف کوتاه‌مدت یا بلندمدت خود دست می‌یابند. (گرچی ازندریانی و حاجی عبدالباقی، ۱۴۰۰) این جنگ منجر به تحمیل زیان‌های گسترده و عمیقی به اقتصاد کشور شده و همین‌طور امنیت ملی کشور را به مخاطره می‌اندازد. (حسن‌پور و حسینی، ۱۳۹۹) به دلیل شدت حملات و گستردگی خسارات آن است که آمادگی در برابر آماج چنین حملاتی از اهمیت و ضرورت خاصی برخوردار است.

۲- سلامت اجتماعی

سلامت اجتماعی، همان مولفه برقراری نظم و امنیت در جامعه بوده (امیدی و همکاران، ۱۳۹۶) و چون از مهمترین معیارهای رفاه اجتماعی تلقی می‌شود (شربتیان و ایمنی، ۱۳۹۷) با هر تغییری جزئی و منطبق شدن با هر شرایط نامطلوبی می‌تواند در خطر افتاده (یزدان‌پناه و نیک‌ورز، ۱۳۹۴) و انتقال ارزش‌ها و تغییر زمینه‌های فکری و تربیتی را (یحیی‌زاده و رمضان‌نی، ۱۳۹۲) با توجه به گستردگی آثار و تبعات آن سبب شود (حسن‌پور و همکاران، ۱۴۰۰) که در نهایت بی‌نظمی و آشوب در سراسر جامعه حاکم خواهد شد.

ویژگی‌ها و خصوصیات جنگ شناختی

ویژگی‌ها و خصوصیات ماهیت هر چیزی نشان از ذات و اهمیت آن داشته و با توجه به اینکه عدم شناخت این خصوصیات در حقیقت به عدم شناخت ماهیت خواهد انجامید به همین دلیل ضروری است تا در ابتدا خصوصیات ماهیت شیء مورد نظر بررسی گردد. به همین دلیل در این قسمت از پژوهش به بررسی خصوصیات جنگ شناختی خواهیم پرداخت.

۱- قابلیت بالای تحریک و تاثیر گذاری

یکی از مهمترین ویژگی‌ها و خصوصیات جنگ‌های شناختی، تاثیر گذاری بالا و تحریک به اقدامات جنون‌آمیز می‌باشد. با توجه به این که هدف اصلی بزهدکار در این نوع از جنگ از کار انداختن مغز و قوه شناخت و تمییز افراد، در اختیار

گرفتن قلوب و اذهان او می باشد، به همین دلیل مهاجمان به راحتی می توانند با دروغ های واهی و عملیات کذب اراده و تفکر افراد را در دست گرفته و قوه تشخیص او را از کار بیاندازند، و بدیهی است زمانی که قوه تشخیص افراد از کار افتاد آنها دست به اقدامات مجرمانه و جنون آمیزی خواهند زد.

۲- گسترده‌گی آماج حملات و هدف قرار دادن کودکان و نوجوانان

از ضروریات اجتناب ناپذیر عصر جدید که موسوم به عصر ارتباطات و فناوری ها می باشد در اختیار داشتن و در ارتباط بودن با فضای مجازی می باشد به طوری که به خاطر عواملی مانند بروز سویه های کرونا این فضا در اختیار کودکان و نوجوانان نیز قرار گرفت. با توجه به اینکه قوه تمییز و تشخیص کودکان و نوجوانان کامل نبوده و به زودی تحت تاثیر عقاید و افکار غلط قرار می گیرند و چون این قشر از افراد بیشتر از بزرگسالان با فضای مجازی در ارتباط هستند به همین دلیل بیشتر و سریعتر مورد حمله و آماج حملات جنگ های شناختی در فضای مجازی قرار می گیرند.

مولفه ها و ابزارهای جنگ شناختی

در این قسمت از پژوهش به بررسی مولفه ها و ابزارهای جنگ شناختی برای آشنایی بهتر با این نوع از جنگ ها می پردازیم.

۱- فضای مجازی

شبکه های اجتماعی و پیام رسان ها، به عنوان اصلی ترین ابزار در جنگ شناختی بوده و به دلیل حجم بالای آنها و از طرفی چون در این فضا امکان استفاده از زور و اجبار صریح وجود ندارد تبدیل به گزینه ای مناسب برای جنگ های شناختی شده است. (ترابی، ۱۴۰۰) به همین دلیل و با توجه به حجم گسترده حملات، دامنه تهدیدات نیز گسترده بوده و کنترل آن نیز به مراتب سخت تر از حملات جنگ های سرد می باشد. بزهکاران به وسیله فضای مجازی با ایجاد ابهام آگاهی های افراد را تغییر داده و توانایی تفکر عمیق را از آنها می گیرد و در نتیجه آنها به جای اینکه در کنار دولت و نظام باشند در مقابل دولت قرار می گیرند.

۲- ماهواره و تلویزیون های بیگانه

امروزه ماهواره ها و تلویزیون های بیگانه با طرح ادعاهای واهی، کذب و همین طور تبلیغات انحرافی سعی دارند تا تصاویر ذهنی مورد نظر خود را در جامعه شکل داده و افکار عمومی جهانیان را به سمت مورد نظر خود هدایت و مدیریت کنند. (باصری و حاجبانی، ۱۳۸۹) این رسانه ها به عنوان ابزاری برای جنگ شناختی در اختیار بیگانگان بوده و آنها با استفاده از شیوه های کنترل ذهن و القایات روانی باعث ایجاد ناامیدی در اقشار مختلف مردم شده و وحدت ملی را تخریب می کنند. آنها با تصویر سازی و شبهه افکنی الگوهای رفتاری ناهنجار را به جای هنجار نشان داده و با از بین بردن

اعتقادات و میهن دوستی، عموم مردم را نسبت به اتفاقاتی که می افتد منفعل و در مقابل آنها را به مقابله با حرکت های اجتماعی وادار می کند.

جلوه های نقض سلامت اجتماعی با جنگ شناختی

سلامت اجتماعی دارای ابعاد مختلفی مانند بعد روانی، بعد جسمی، بعد سیاسی و بعد اقتصادی می باشد که بعد روانی رابطه مستقیمی با امنیت در کشور دارد. به همین خاطر در این قسمت از پژوهش به چگونگی نقض سلامت اجتماعی از بعد روانی با مولفه های جنگ شناختی می پردازیم.

۱- تسلط ذهنی یا جسمی

به مجموعه توانایی هایی که شامل تصورات، ادراک، تفکر و نحوه تشخیص درست از غلط می باشد را شناخت می گویند. این شناخت حاصل فعالیت های ذهن می باشد. (Claverie, ۲۰۲۲) هدف از جنگ شناختی، تسلط بر ذهن و اراده ها بوده و با تسلط بر ذهن او، قابلیت تفکر و اندیشه را گرفته و او را وادار به انجام عملی می کند. (یاری، ۱۴۰۰) این روش هر چند زمان بر بوده ولی کارسازتر از جنگ نظامی می باشد. دشمن با این کار ذهن و اراده افراد ملت را برده خود کرده و به هر سویی که می خواهد می کشاند و این همان تفکر اجباری یا بردگی ذهنی می باشد (عمانی و همکاران، ۱۴۰۱) و به واسطه آن ایجاد توهم می کنند (عمانی، ۱۴۰۱) با این روش شخص مورد نظر از درون متلاشی شده و این کار باعث می شود که توانایی مقاومت در برابر اهداف مهاجم را نداشته و نتواند تدابیری برای بازدارندگی یا انحراف اتخاذ کند.

۲- طرح ادعاهای واهی، کذب و نشر آن

یکی از ابزارهای جنگ شناختی، استفاده از دروغ و ادعاهای واهی است. (Ornix & Swielande, 2022) البته استفاده از دروغ و ادعاهای واهی زمانی موثر خواهد بود که دشمن در ابتدا توانسته باشد بر ذهن افراد تسلط پیدا کند. در این مرحله است که با دروغ گویی ها، افراد ملت را تحریک و تشویق به برگزاری اجتماعات بر علیه حکومت کرده و باعث ایجاد اغتشاش و بی نظمی در جامعه می شود. به عنوان مثال در اغتشاشات ۱۴۰۱ در ایران، دشمن با طرح ادعاهای کشته سازی دختران جوان و نوجوان باعث تحریک مردم شده، به طوری که برخی از افرادی که قوه تمییز خود را از دست داده بودند با اغتشاشگران همراه شده و امنیت جامعه را خدشه دار کردند.

۳- تشویق و تحریک کردن

بعد از تسلط ذهنی و جسمی و همین طور طرح ادعاهای واهی، کذب و نشر آن، نوبت به تحریک و تشویق مردم می رسد. دشمن در جنگ شناختی از طریق ایجاد شک و تردید نسبت به حکومت، براندازی فرایند های دموکراتیک، برانگیختن اغتشاشات مدنی، یا تحریک جنبش های جدایی طلبانه (امین آبادی، ۱۴۰۱) با تشویق و تحریک کردن به شورش

و تجمعات باعث بی‌نظمی و آشوب در جامعه شده و سلامت اجتماعی جامعه را از بین می‌برد. در واقع هدف اصلی دشمن تحریک و تشویق مردم به تداوم و گسترش اغتشاش و مدیریت افکار عمومی داخلی و در نهایت تسلط بر ایران اسلامی می‌باشد.

جرم انگاری رفتارهای ناقض سلامت اجتماعی

قانون گذار ایران در سال ۱۳۹۹ در اجرای اصل یکصد و بیست و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ماده ۵۰۰ مکرر را به قانون مجازات اسلامی الحاق کرد. این اقدام رویکرد نوینی برای مقابله با جنگ شناختی بوده و از این طریق دولت جمهوری اسلامی ایران توانسته است اقدامی شایسته و گامی رو به جلو برای برقراری نظم و حفظ سلامت اجتماعی شهروندان بردارد که در این قسمت از پژوهش به بررسی ارکان آن می‌پردازیم.

۱- رکن قانونی

نص قانونی، پیش‌بینی عمل ممنوعه در قانون بوده و یکی از اصول حاکم بر حقوق جزا اصل قانونی بودن جرم و مجازات می‌باشد، بر طبق این اصل هیچ عملی جرم نیست مگر اینکه در قانون برای آن مجازاتی پیش‌بینی شده باشد. بنابراین اصل قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها یعنی حکومت قانون برای تضمین احترام به آزادی‌های فردی و رعایت مصلحت اجتماعی، با عنایت به تعاریف مذکور عنصر قانونی جرم نقض سلامت اجتماعی یا جنگ شناختی ماده (۵۰۰) مکرر قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده مصوب ۱۳۹۹/۱۱/۱۵ می‌باشد.

در رابطه با این قانون، ابهامات و ایراداتی وجود دارد که لازم است قانونگذار نسبت به رفع و بازبینی آنها اقدام کند. در این ماده قانونی تصریح به عمل «در قالب فرقه، گروه، جمعیت یا مانند آن» شده است که به نظر می‌رسد دارای اراد بوده باشد. با این عبارت اگر دو نفر اقدامات موضوع این ماده را انجام دهد مشمول این قانون نخواهد بود. از سوی دیگر در این ماده قانونی وسیله عمل را «شیوه‌های کنترل ذهن و القائات روانی در فضای واقعی یا مجازی» بیان ولی از توضیح آنها خودداری کرده است و در جایی هم به آن اشاره نشده است، و این به نوعی ایجاد ابهام می‌کند و این ابهام به نوعی به نفع بزهکار می‌باشد چون طبق قاعده «تدرء الحدود بالشبهات» حدود به واسطه شبهات دفع می‌گردد.

۲- رکن مادی

رکن مادی یا همان پیکره جرم، فعل یا عملی خارجی است که تجلی نیت مجرمانه و یا تقصیر جزایی بوده و عبارت از تظاهر خارجی فعل و انفعال ذهنی مرتکب می‌باشد و به اصطلاح دیگر به تبلور عمل ممنوعه در قانون در عالم ماده، عنصر مادی گفته می‌شود. (باشتینی، ۱۴۰۰) با توجه به اینکه عنصر مادی جرمی از سه بخش رفتار فیزیکی، شرایط و اوضاع و احوال و نتیجه تشکیل می‌گردد، بنابراین اجزای تشکیل دهنده رکن مادی جرم موضوع ماده ۵۰۰ مکرر قانون مجازات اسلامی به شرح ذیل تبیین می‌گردد:

۱-۲. رفتار فیزیکی

نخستین جزء در رکن مادی، رفتار فیزیکی یا همان رفتار مجرمانه است. این رفتار به دو صورت «فعل» و «ترک فعل» تحقق می‌یابد. «فعل» به معنای انجام کاری است که قانون‌گذار انجام آن را منع کرده است و جرایمی که به صورت عمل مثبت یا فعل انجام می‌گیرند جرایم ناشی از فعل نامیده می‌شوند. (شمس ناتری و همکاران، ۱۳۹۸) در مقابل «عمل مثبت»، «ترک فعل» وجود دارد، در این رابطه می‌توان گفت که زمانی که قانونگذار دستوری را صادر و تمام مردم را به انجام آن دستور مکلف می‌کند حال اگر کسی از انجام این دستور خودداری کند مرتکب جرم از نوع «ترک فعل» شده است. بنابراین با عنایت به بند (۱) و (۲) و تبصره‌های موصوف در ماده ۵۰۰ مکرر قانون مجازات اسلامی، رفتار مجرمانه در جرم فوق به صورت مثبت یا همان فعل بوده و این به آن معنی است که جرم مذکور با ترک فعل تحقق پیدا نمی‌کند.

۲-۲. شرایط و اوضاع و احوال

شرایط و اوضاع و احوال رکن دیگر عنصر مادی جرم است. همانطوری که اشاره شد، عنصر مادی جرمی متشکل از سه رکن رفتار فیزیکی، شرایط و اوضاع و احوال و نیز نتیجه می‌باشد. شرایط و اوضاع و احوال به معنای شرایطی است که قانون‌گذار وجود یا عدم آنها را برای تحقق جرم لازم می‌داند (باشتینی، ۱۴۰۰) بنابراین در جرم جنگ شناختی، انسان بودن قربانی، سالم بودن وی از حیث روانی و نیز مسلمان بودن از او از شروط تحقق جرم جنگ شناختی موضوع ماده ۵۰۰ مکرر قانون مجازات اسلامی می‌باشد.

۳-۲. نتیجه

در حقوق کیفری نسبت به نیازمندی تحقق یک جرم به نتیجه مجرمانه دو دسته از جرایم از یکدیگر منفک شده‌اند. یکی از آنها جرایم مطلق و دیگری جرایم مقید می‌باشد. جرم مقید آن است که علاوه بر رفتار مجرمانه نیازمند تحقق نتیجه ای باشد که از عدم تحقق آن نتیجه، عدم تحقق آن جرم حاصل آید. در مقابل جرم مطلق است که برای تحقق آن نیازمند حصول هیچ نتیجه ای نبوده و صرف انجام عمل مجرمانه قابل پیگیری و پیگرد می‌باشد. (ذاکر حسین، ۱۴۰۰) بنابراین بر اساس این تعاریف اعمال بند (۱) ماده مذکور مقید به تحقق نتیجه می‌باشند، چرا که در همین بند، قانونگذار به صراحت حصول نتیجه را خواستار شده و بیان نموده است: «هر اقدامی که موجب تسلط روانی یا جسمی بر دیگری شود به نحوی که فرد مورد بهره‌کشی و سوءاستفاده جنسی، جسمی یا مالی واقع شود و یا در اثر آسیب‌رسانی به قدرت تصمیم‌گیری فرد و تشویق وی به ارتکاب جرائمی از قبیل اعمال منافی عفت، مصرف مشروبات الکلی، مواد مخدر و یا مواد روان‌گردان، خودآزاری یا دیگرزنی، فرد مرتکب این اقدامات گردد». اما اعمال مذکور در بند (۲) ماده موصوف با توجه به تصریح قانون‌گذار مطلق بوده و احراز آن نیازمند نتیجه خاصی نیست. بنابراین هر گونه فعالیت تبلیغی آموزشی یا انحرافی که مغایر یا مخل شرع مقدس اسلام بوده و از طرقی مانند طرح ادعاهای واهی و کذب در حوزه‌های دینی و مذهبی از قبیل

ادعای الوهیت، نبوت یا امامت و یا ارتباط با پیامبران یا ائمه اطهار (علیهم السلام)، صورت بگیرد، صرف تحقق عمل، قابلیت پیگرد قانونی داشته و مرتکبان آن مورد تعقیب کیفری قرار می‌گیرند.

۳- رکن معنوی

رکن معنوی جرم از مباحث مطرح در حقوق کیفری بوده و به معنای آن می‌باشد که اگر کسی قصد ارتکاب جرمی را داشته باشد، زمانی فعل او جرم محسوب شده و قابلیت پیگرد کیفری را خواهد داشت که با علم، اراده و اختیار صادر شده باشد. به عبارت دیگر برای احراز مجرمانه بودن عملی، بایستی میان عمل و شخص مرتکب رابطه ای روانی یا ارادی موجود بوده باشد. (چوپان زاده و فرناق، ۱۴۰۱) عنصر معنوی جرم همان اراده و عمد در ارتکاب فعل یا ترک فعل بوده که از سوء نیت عام و سوء نیت خاص تشکیل می‌شود که در ادامه به شرح آنها می‌پردازیم:

۳-۱. سوء نیت عام

سوء نیت عام عبارت است از قصد عمل مجرمانه (ضیائی فر، ۱۴۰۰) بر این اساس، زمانی که جرمی مطلق باشد جهت تحقق عنصر روانی یا معنوی آن، سوء نیت عام کافی به نظر می‌رسد. بنابراین با توجه به اینکه بند (۲) ماده ۵۰۰ مکرر قانون مجازات اسلامی بیانگر مطلق بودن جرمی می‌باشد، به همین منظور جهت تحقق عنصر معنوی، سوء نیت عام یا همان قصد انجام عمل کافی بوده و نیازی به سوء نیت خاص نمی‌باشد. به بیانی دیگر، طبق بند (۲) ماده مذکور، چنانچه شخصی به فعالیت آموزشی یا انحرافی مغایر یا مخل به شرع مقدس اسلام از طریق ادعاهای واهی و کذب در حوزه های دینی و مذهبی اقدام و مقام الوهیت، نبوت یا امامت را به خود منتسب کند و یا مدعی ارتباط با پیامبران یا ائمه اطهار علیه السلام باشد، صرف نظر از بروز نتیجه، چون جرمی مطلق می‌باشد، بدون نیاز به سوء نیت خاص، با صرف وجود سوء نیت عام مجرم محسوب شده و مورد تعقیب کیفری و پیگرد قانونی قرار و چنانچه رفتار وی مشمول حد نباشد، به حبس و جزای نقدی درجه پنج یا یکی از این دو مجازات و محرومیت از حقوق اجتماعی درجه پنج محکوم می‌گردد. مجازات سردستگی فرقه یا گروه مزبور مطابق ماده (۱۳۰) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ تعیین می‌شود.

۳-۲. سوء نیت خاص

سوء نیت خاص عبارت از قصد عمل مجرمانه به منظور دستیابی به هدفی خاص می‌باشد. (ضیائی فر، ۱۴۰۰) بنابراین طبق بند (۱) ماده ۵۰۰ مکرر قانون مجازات اسلامی، چنانچه شخصی با اقدامات خود موجب تسلط روانی یا جسمی بر دیگری شده به نحوی که فرد مذکور مورد بهره کشی و سوء استفاده جنسی، جسمی یا مالی قرار بگیرد و یا در اثر آسیب رسانی به قدرت تصمیم گیری فرد و تشویق وی به ارتکاب جرائمی از قبیل اعمال منافی عفت، مصرف مشروبات الکلی، مواد مخدر و یا مواد روان گردان، موجب خود آزاری یا دیگر زنی شود، چنانچه رفتار وی مشمول حد نباشد، به حبس و جزای نقدی درجه پنج یا یکی از این دو مجازات و محرومیت از حقوق اجتماعی درجه پنج محکوم می‌گردد. مجازات

سردستگی فرقه یا گروه مزبور مطابق ماده (۱۳۰) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ تعیین می‌شود. بنابراین در این بند از ماده مذکور، برای تحت تعقیب قرار گرفتن فرد بزهکار، نیاز به احراز سوء نیت خاص یعنی احراز قصد عمل مجرمانه به منظور دستیابی به یکی از اهداف مذکور در ماده ۵۰۰ مکرر می‌باشد و تا زمانی که سوء نیت خاص احراز نشود جرم موضوع بند (۱) این ماده تحقق پیدا نمی‌کند.

نتیجه‌گیری

سلامت اجتماعی ریشه در آسایش داشته و نیازمند تحقق آسایش و آرامش در چند رکن اجتماعی، اقتصادی و روانی می‌باشد. با تامین آرامش در هر سه رکن است که می‌توان امنیت شهروندان را در داخل و خارج از کشور تامین کرد. همان طوری که اشاره شد یکی از ارکان و ابعاد سلامت اجتماعی بعد روانی آن بوده که در حقیقت از مهمترین ابعاد آن می‌باشد که سایر ارکان نیز تحت تاثیر این بعد قابل تغییر هستند. به عبارت دیگر رکن روانی تاثیرگذارترین بعد سلامت اجتماعی بوده و دشمن سعی در نقض و از کار انداختن آن به واسطه تسلط ذهنی و جسمی، طرح ادعاهای واهی، کذب و نشر آن در فضای مجازی، واقعی، رسانه‌های بیگانه و در نهایت تحریک و تشویق افراد بر آمده تا بدین طریق با از بین بردن قوه تمییز، تفکر و شناخت افراد، کشور را از درون احاطه و امنیت آن را از بین ببرند. یکی از مهمترین وظیفه دولت برقراری و تامین امنیت شهروندان با جرم انگاری کردن و وضع قوانینی پیشگیرانه می‌باشد. به همین دلیل، قانون گذار ایران در راستای برقراری امنیت در جامعه، در سال ۱۳۹۹ با الحاق ماده ۵۰۰ مکرر به قانون مجازات اسلامی رویکرد نوینی را برای مقابله با نقض سلامت اجتماعی برداشته است.

منابع

- امیدی، مصطفی و حقیقتیان، منصور و هاشمیانفر، سید علی. (۱۳۹۶). سلامت اجتماعی و کارکردهای آن در جوامع شهری. *مطالعات جامعه شناسی شهری*. ۷(۲۴)، ۱۵۵ - ۱۸۷.
- امین آبادی، سید محمد. (۱۴۰۱). مقابله با جنگ شناختی آگاهی و تاب آوری. *روزنامه کیهان*. ۲۳۰۳۹
- باشتینی، غلامرضا. (۱۴۰۰). بررسی تطبیقی جرم سرقت در حقوق کیفری ایران و آلمان. *ماهنامه دادرسی*. ۲۵(۱۴۶)، ۳۸ - ۴۹.
- باصری، احمد و حاجیانی، ابراهیم. (۱۳۸۹). کارکرد رسانه‌های ماهواره‌ای در تصویر سازی ذهنی مردم. *فصلنامه روانشناسی نظامی*. ۱(۴)، ۸۱ - ۹۱.
- ترابی، قاسم. (۱۴۰۰). نگاه دیگران، مقابله با جنگ شناختی، آگاهی و تاب آوری. *نشریه دیده بان امنیت ملی*. ۱۱۴(۶)، ۱۱۳ - ۱۱۸.
- چوپانزاده، پوریا و فرناق، حمید. (۱۴۰۱). ممنوعیت قانونی فعالیت تبلیغی بهائیان در ایران. *نشریه بهائی شناسی*. ۴(۲۱)، ۱۳۸ - ۱۷۱.

حسن پور، حسین و حسینی، کیارش. (۱۳۹۹). اندازه‌گیری تاثیر جنگ شناختی بر بازار ارز با استفاده از شاخص رفتار توده ای.

فصلنامه اقتصاد دفاع. ۱۷(۵)، ۷۳ - ۱۰۴.

حسن پور، طالب و حسینی، معصومه و قبادپور، هدی و شریفی، مسلم. (۱۴۰۰). نشانگرهای ارتقای سلامت اجتماعی. نشریه فرهنگ و

ارتقای سلامت فرهنگستان علوم پزشکی. ۵(۱)، ۸۳ - ۸۷.

ذاکر حسین، محمد هادی. (۱۴۰۰). گرسنگی دادن غیر نظامیان به مثابه جنایت جنگی. مجله پژوهش های حقوق جزا و جرم‌شناسی.

۹(۱۸)، ۲۲۷ - ۲۵۲.

شربتیان، محمد حسن و ایمنی، نفیسه. (۱۳۹۷). تحلیل جامعه شناختی سلامت اجتماعی جوانان و عوامل موثر بر آن. فصلنامه جامعه

شناسی کاربردی. ۲۹(۱)، ۱۶۷ - ۱۸۸.

شمس ناتری، محمد ابراهیم و یاری، سعیده و فتحی، گلشن. (۱۳۹۸). ترک فعل به مثابه شرط تحقق جنایت عمدی با رجوع به ماده

۲۹۵ قانون مجازات اسلامی. دو فصلنامه مطالعات حقوق بشر اسلامی. ۸(۱۶)، ۹ - ۱۷.

ضیافی فر، سعید. (۱۴۰۰). بررسی فقهی شاخص های بغی و براندازی. فصلنامه علوم سیاسی. ۲۴(۹۵)، ۲۴ - ۴۷.

عمانی، مهدی. (۱۴۰۱). حکومت جهانی آمریکا با فناوری هارپ؛ مقابله با جنایات بین المللی با راهبرد جهاد تبیین. فصلنامه حقوق

جزای بین الملل. ۱(۳)، ۲۵ - ۳۴.

عمانی، مهدی و بیگی، جمال و پور قهرمانی، بابک. (۱۴۰۱). تفکر اجباری ناشی از فناوری هارپ؛ از تحریم فقهی تا لزوم جرم انگاری

قانونی. فقه جزای تطبیقی. ۲(۴)، ۱۱ - ۲۰.

عمانی، مهدی و بیگی، جمال و پور قهرمانی، بابک. (۱۴۰۱). جرم انگاری فعالیت های مجرمانه ناشی از فناوری هارپ در سنجه قواعد

فقهیه. فصلنامه علمی فقه و حقوق نوین. ۲(۸)، ۵۵ - ۷۰.

عمانی، مهدی و بیگی، جمال و پور قهرمانی، بابک. (۱۴۰۱). جهاد تبیین راهبردی پیشگیرانه در قبال تفکر اجباری ناشی از فناوری

هارپ. فصلنامه رهیافت های نوین در مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی. ۲(۱)، ۲۶ - ۴۲.

گرجی ازندریانی، مهدی و حاجی عبدالباقی، مریم. (۱۴۰۰). ابعاد و شیوه های نفوذ راهبردی دشمن در سامانه نگرشی نظام دینی از

منظر آموزه های قرآنی و روایی. نشریه مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی. ۲۵۰۲(۲)، ۵۱۵ - ۵۴۰.

محجوب عشرت آبادی، حسن و شکوری مغانی، سعید. (۱۴۰۱). جنگ شناختی مدرن: از شناخت در رزم تا عرصه جنگ شناختی.

مطالعات منابع انسانی. ۱۲(۲)، ۱۵۶ - ۱۸۰.

یاری، مریم. (۱۴۰۰). جنگ شناختی و چالش هویت‌ها. ماهنامه مطالعات هویتی. ۶(۶۷)، ۱۸ - ۲۳.

یحیی‌زاده، حسین و رضانی، محمود. (۱۳۹۲). سلامت اجتماعی و عوامل اجتماعی موثر بر آن. فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه

اجتماعی. ۵(۱۶)، ۷ - ۲۸.

یزدان پناه، لیلیا و نیک و رز، طیبه. (۱۳۹۴). رابطه عوامل اجتماعی با سلامت اجتماعی دانشجویان دانشگاه شهید باهنر کرمان. فصلنامه

جامعه‌شناسی کاربردی. ۲۶(۳)، ۹۹ - ۱۱۶.

Amin Abadi, Seyyed Mohammad. (2022). Dealing with the cognitive war of awareness and resilience. Keyhan newspaper. 23039

Baseri, Ahmad and Hajiani, Ibrahim. (2010). The function of satellite media in people's mental image. Military Psychology Quarterly. 1(4), 81-91.

Bashtini, Gholamreza. (2021). A comparative study of the crime of theft in the criminal laws of Iran and Germany. Monthly proceedings. 25(146), 38-49.

Bighch, N. (1996). Angels don't play this Haarps advances in tesla technology. Earth pulse Press, Vol. 2, pp. 13 - 16

Choupanzadeh, Pouria and Farnaq, Hamid. (2021). Legal ban on the preaching activity of Baha'is in Iran. Bahá'í Journal. 4(21), 138-171.

Claverie, Bernard. (2022). What Is Cognition? And How to make it one of the Ways of the War? Science and Technology Organization. Vol 4. 1 - 17

Claverie, Bernard. Du Cluzel, Francois. (2022). Cognitive Warfare: The Advent of the Concept of Cognitics in the Field of Warfare. Science and Technology Organization. Vol 1. 1 - 8

Gloor P, Olivier A, Quesney LF, Andermann F, Horowitz S. (1982). The role of the limbic system in experiential phenomena of temporal lobe epilepsy. Ann Neurol. Vol 12. 29-44

Gurji Azandriani, Mehdi and Haji Abdulbaghi, Maryam. (2020). The dimensions and methods of the strategic influence of the enemy in the attitude system of the religious system from the perspective of Quranic and narrative teachings. Journal of Epistemological Studies in Islamic University. 25(2), 515-540.

Hasanpour, Hossein and Hosseini, Kiaresh. (2019). Measuring the impact of cognitive warfare on the currency market using mass behavior index. Defense Economics Quarterly. 5(17), 73-104.

Hassanpour, Taleb and Hosseini, Masoumeh and Qabdpour, Hoda and Sharifi, Muslim. (2020). Indicators of social health promotion. Journal of Culture and Health Promotion of Academy of Medical Sciences. 5(1), 83-87.

- Je Cho, Yang, Keun Song, Sook, Hyun Jang, Sang, Woo Chang, Jin, In Lee, Byung, Heo, and Kyoung. (2011). Simple Partial Status of Forced Thinking Originated in the Mesial Temporal Region: Intracranial Foramen Ovale Electrode Recording and Ictal PET. *Journal of Epilepsy Research*. 1(2), 76 – 80
- Mahjoub Ishratbadi, Hassan and Shakuri Mughani, Saeed. (2021). Modern cognitive warfare: from knowledge in combat to the field of cognitive warfare. *Human resource studies*. 12 (2), 156 – 180
- Omani, Mehdi and Beigi, Jamal and Pour Garhamani, Babak. (2021). Forced thinking caused by Harp technology; From jurisprudential sanctions to the necessity of legal criminalization. *Comparative penal jurisprudence*. 2(4), 11-20.
- Omani, Mehdi and Beigi, Jamal and Pour Garhamani, Babak. (2021). Criminalization of criminal activities caused by Harp technology in the measure of jurisprudence. *Scientific Quarterly Journal of Modern Jurisprudence and Law*. 2(8), 55-70.
- Omani, Mehdi and Beigi, Jamal and Pourkohermani, Babak. (2021). Jihad, a preventive strategic explanation for compulsive thinking caused by Harp technology. *The Quarterly Journal of New Approaches in Jihadist Management and Islamic Governance*. (2) 1, 26-42.
- Omani, Mehdi. (2021). America's global government with Harp technology; Dealing with international crimes with the strategy of explanation jihad. *International Criminal Law Quarterly*. 1(3), 25-34.
- Omid, Mustafa, and Hagigatian, Mansour, and Hashemianfar, Seyyed Ali. (2016). Social health and its functions in urban societies. *Urban sociological studies*. 7(24), 155-187.
- Orinx, Kimberly. De Swielande, Tanguy Struye. (2022). China and Cognitive Warfare: Why Is the West Losing. *Science and Technology Organization*. 1(8), 1 - 7
- Pugh, Joye Jeffries. (2018). the knowledge of Good and Evil. *Sacred word published*. Vol. 2. pp. 1 – 326
- Reczkowski, Robert. Lis, Andrzej. (2022). Cognitive Warfare: what is our actual knowledge and how to build state resilience. *Bezpieczenstwo security*. Vol 3. 51 – 61
- Shams Natri, Mohammad Ebrahim and Yari, Saeeda and Fathi, Golshan. (2018). Refusal of an act as a condition for the realization of an intentional crime with reference to Article 295 of the Islamic Penal Code. *Two Quarterly Journals of Islamic Human Rights Studies*. 8(16), 9-17.
- Sharbatian, Mohammad Hassan and Imeni, Nafise. (2017). Sociological analysis of youth social health and factors affecting it. *Applied Sociology Quarterly*. 29(1), 167-188.
- Turabi, Qasim. (2021). Other people's view, coping with cognitive war, awareness and resilience. *National Security Watch magazine*. (6) 114, 113-118.

- Yahiizadeh, Hossein and Ramezani, Mahmoud. (2012). Social health and social factors affecting it. *Welfare and Social Development Planning Quarterly*. 5(16), 7-28.
- Yari, Maryam. (2020). Cognitive war and the challenge of identities. *Identity Studies Monthly*. 6(67), 18-23.
- Yazdanpanah, Leila and Nik Varez, Tayyabe. (2014). The relationship between social factors and the social health of students of Shahid Bahonar University, Kerman. *Applied Sociology Quarterly*. 26(3), 99-116.
- Zakir Hossein, Mohammad Hadi. (2020). Starving civilians as a war crime. *Criminal law and criminology research journal*. 9(18), 227-252.
- Ziafifar, Saeed. (2020). Jurisprudential review of subversion and subversion indicators. *Political Science Quarterly*. 24(95), 24-47.